

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ترمینولوژی حقوق جزای عمومی

مؤلفان:

علیرضا شکر بیگی

دانشجوی دکتری دانشگاه تهران (خوارزمی)

عضو هیأت علمی دانشگاه پیام نور

یحیی پیری

نشانه‌های اختصاصی

ق.ا	..... قانون اساسی
ق.ا.ح	..... قانون امور حسبی
ق.آ.د.ک	..... قانون آیین دادرسی کیفری
ق.آ.د.م	..... قانون آیین دادرسی مدنی
ق.ت	..... قانون تجارت
ق.ث.ا	..... قانون ثبت اسناد
ق.ح.خ	..... قانون حمایت خانواده
ق.م	..... قانون مدنی
ق.م.ا	..... قانون مجازات اسلامی
ق.م.ع	..... قانون مجازات عمومی
ق.م.م	..... قانون مسئولیت مدنی
ر.ک	..... رجوع کنید
ج	..... جلد
س	..... سطر
ش	..... شماره
ص	..... صفحه
ع	..... علیه‌السلام
ل	..... لغوی
ح	..... حقوقی
م	..... ماده
ت	..... تبصره

فهرست الفبایی

الف.....	٩
ب.....	٢
ت.....	٢
ج.....	٢
ح.....	٢
خ.....	٢
د.....	٢
ذ.....	٢
ر.....	٢
ز.....	٢
س.....	٢
ش.....	٢
ص.....	٢
ض.....	٢
ع.....	٢
غ.....	٢

ف ۲

ق ۲

ک ۲

ل ۲

م ۲

ن ۲

و ۲

ه ۲

مقدمه

بحث در زمینه‌ی علم حقوق به خصوص حقوق جزای عمومی به شکل خاص در دانشکده‌های حقوق، حسب کشش و جاذبه‌ی درس برای دانشجویان متفاوت است، تجربه نشان داده است جز دانشجویانی با زمینه‌ی مطالعه‌ی قبلی یا کار عملی، بقیه، مفاهیم علم حقوق را به آسانی هضم و تحلیل نمی‌کنند این مشکل زمانی پیچیده‌تر می‌شود که مفاهیم حقوقی نیاز به تلفظ صحیح دارند بعضاً دانشجویان واژه‌های حقوقی را درست تلفظ نمی‌کنند و یا معنای آن را نمی‌دانند که این خود مانعی بزرگ بر سر راه یادگیری و پیشرفت آنهاست. همین مسئله ما را بر آن داشت که کتاب ترمینولوژی حقوق جزای عمومی را تدوین و جهت استفاده‌ی دانشجویان عزیز و گرامی ارائه نماییم.

از ویژگی‌های این کتاب این است که واژه‌های حقوقی استخراج شده و معادل انگلیسی آن و معنای لغوی و حقوقی و فقهی آن به زبان ساده و روان نوشته شده و گاهاً برای درک بیشتر، واژه‌هایی از قوانین دیگر مثل قانون مدنی و تجارت و ائین دادرسی در ضمن آن آورده شده است.

غرض نوشتن کتابی است برای دانشجوی حقوق که کم کم باید با مفاهیم حقوقی آشنا شود. مفاهیم این کتاب با توجه به اینکه عمومی است حتی در صورت تغییر قانون نیز کاربرد دارد چرا که این مفاهیم در حقوق پایدارند و هر پوینده‌ی حقوق باید با آنها آشنا شود. با توکل

بر خداوند متعال کتاب ترمینولوژی حقوق جزای اختصاصی و حقوق مدنی و آیین دادرسی مدنی نیز جهت استفاده عزیزان چاپ گردیده که بقیه قوانین نیز در دست اقدام می‌باشد.

جا دارد در این راه از دانشجوی پرتلاش و تلاشگرم جناب آقای یحیی پیری تشکر و قدردانی کنم که مرا همراهی نمودند و همین‌طور از مدیر مسئول محترم انتشارات آوا جناب آقای کاظمی نهایت تشکر و قدردانی را دارم.

با پوزش از کاستی‌ها و نقایص احتمالی امیدوارم ما را از راهنمایی‌ها و انتقادات سازنده‌ی خویش محروم نسازید.

علیرضا شکرپیگی

الف

□ آزادی: Liberty, freedom

آزادی مَشْرُوط ← آزادی ← رها - یله - رسته - وارسته

- بی قید و بند - نقیض بنده

ح ← حالتی است در انسان که به موجب آن شخص می‌تواند آن طور که اداره کند رفتار نماید و این در مواردی است که قوانین الزامی (امر و نهی) وجود نداشته باشد. آزادی سه قسم است:

الف- آزادی سیاسی - و آن قسمتی از حقوق افراد است که به موجب آن می‌توانند حق حاکمیت را داشته باشند خواه به طور مستقیم و خواه از راه انتخاب نمایندگان (اصل ۲۶ متمم قانون اساسی ایران)

ب- آزادی‌های فردی

ج- آزادی‌های عمومی

به هر یک از دو قسم زیر گفته می‌شود.

الف- آزادی موقت ب- آزادی تحت مراقبت

(حقوق بین‌الملل عمومی) به هر یک از دو قسم زیر گفته می‌شود:

الف- آزادی دریاها

ب- آزادی به قول شرف

- آزادی اِجْتِمَاعَات: freedom of meeting
- آزادی اِجْتِمَاعَات ← قسمی است - از آزادی‌های فردی که به موجب آن افراد حق دارند که به منظور شور و بحث در موضوعی گردهم جمع آیند.
- اجتماعات عمومی اجتماعاتی هستند که هر فرد حق شرکت در آنها را داشته باشد (اصل ۲۱ متمم قانون اساسی ایران).
- آزادی اَنْجْمِن‌ها: freedom of association
- آزادی اَنْجْمِن‌ها ← به موجب این آزادی فردی اشخاص حق دارند که فعالیت مشترک و دائمی داشته باشند و منظور از فعالیت صرفاً (یا علی‌الاصول) مالی نباشد (اصل ۲۱ متمم قانون اساسی ایران).
- آزادی به قول شَرَف: freedom by promiss
- آزادی به قول شَرَف ← (بین‌الملل عمومی) آزادی است که یک دولت وارد در جنگ به اسیر جنگی خود می‌دهد و اسیر مزبور تعهد اخلاقی می‌کند که شرائطی را که له دولت مزبور پذیرفته است رعایت نماید و مخصوصاً علیه دولت مزبور اقدام مسلح نکند.

□ آزادی تجارت و صنعت: Freedom of trade and industry

آزادی تجارت و صنعت ← به موجب این قسم از آزادی فردی، افراد حق آزادی تأسیس و بهره‌برداری بنگاه‌ها و مؤسسات تجارت و صنعتی و انتخاب هر گونه حرفه و پیشه (اصل متمم قانون اساسی ایران) را دارا می‌باشند.

□ آزادی تَحْتِ مُرَاقَبَتِ: liberty under watchful

آزادی تَحْتِ مُرَاقَبَتِ ← این آزادی به بعضی از صغار (ممیز و غیر ممیز) داده می‌شود که مرتکب جرم شده‌اند در حالی که مجرم مزبور از طرف دادگاه به خانواده خود یا به شخص مورد اعتماد یا یکی از مؤسسات خیریه سپرده می‌شود و مراقب او باید به رئیس دادگاه گزارش‌هایی از طرز مراقبت خود بدهد.

□ آزادی تعلیم و تربیت: Freedom of doctrine and maner

آزادی تعلیم و تربیت ← به موجب این آزادی فردی، اشخاص در انتخاب معلم خود آزادند و نیز این آزادی را دارند که هر چه می‌دانند به دیگران بیاموزند (اصل ۱۹ متمم).

□ آزادی تَمَلُّک و مال: Freedom of oownership and property

آزادی تَمَلُّک و مال ← قسمی از آزادی‌های فردی که به موجب آن شخص بتواند در حدود قانون مالک مال شود (ماده

۹۵۸ قانون مدنی) و بتواند آزادانه مال خود را به مصرف برساند (ماده ۳۰ قانون مدنی) و بدون مجوز قانونی مالی مالکیت وی خارج نشود (ماده ۳۱ ق.م.) بنابراین اخذ مالیت یا اعمال قانون توسعه معابر یا ضبط آلات و ادوات جرم و مانند اینها استثناء می‌باشند که در حدود قانون اعتبار دارند.

آزادی دریاها ← اصلی است از اصول حقوق بین‌الملل عمومی که لااقل در زمان صلح از طرف دولت رعایت می‌شود و مفاد اصل مزبور این است که کشتی‌های همه دول در اقیانوس‌ها و دریاهای آزاد عموماً حق عبور و مرور دارند جز دزدان دریایی و کشتی‌های حامل بردگان.

□ آزادی سیاسی: political liberty

آزادی سیاسی ← قسمی از حقوق افراد است که به موجب آن می‌توانند حق حاکمیت را داشته باشند خواه به طور مستقیم و خواه از طریق انتخاب نمایندگان (اصل ۲۶ متمم) آزادی سیاسی از شرایط رژیم دموکراسی است و چنین حکومتی را حکومت دموکراتیک نامند.

آزادی شخصی ← *Liberterindividuelle* مرادف (آزادی فردی به معنی خاص) یعنی اختیار نفس است.

آزادی شغل و پیشه ← همان آزادی تجارت و صنعت - آزادی کار

آزادی عَرَض وَ تَظَلُّم ← قسمی است از آزادی‌های فردی که به موجب آن هر کس می‌تواند از تجاوزی که به حقوق او شده به مراجع قانونی عرض مطلب و دادخواهی نماید و این امر تضمینی است برای صیانت حقوق اشخاص.

□ آزادی عَقِیدَه: freedom of thought

آزادی عَقِیدَه ← قسمی است از آزادی‌های فردی که به موجب آن افراد حق آزادی ابراز اندیشه‌ها و اعتقادات و نظریه‌های خود را دارند (مستفاد از اصول ۱۸-۱۹-۲۰ متمم قانون اساسی)

آزادی فردی به معنی خاص ← (اختیار نفس) آزادی بدنی هر فرد به طوری که بتواند از هر نقطه کشور به نقطه دیگر آن مسافرت نموده یا نقل مکان دهد یا از کشور خود خارج شده و به آن مراجعت نماید و از توقیف بدون جهت محفوظ و مصون باشد. (اصل ۱۹-۱۰-۱۴ متمم قانون اساسی) نتیجه این آزادی لغو بردگی و شبه بردگی و لغو بیگاری و منع توقیف و حبس بدون مجوز اشخاص است.